

ŽIVOTOPIS JOSEFA PROCHÁZKY (1901–1946)

Josef Procházka se narodil jako nemanželský syn 20. ledna 1901 v Líbeznicích č.p. 38 (dnešní okr. Praha-východ). Dne 22. ledna 1901 byl pokřtěn římskokatolickým farářem.³ Jeho otec František Procházka se narodil 23. února 1878⁴ a pracoval jako pokrývač (později se stal obecním strážníkem). Josefova matka Anna Procházková (rozená Hořejší) se narodila 13. ledna 1882⁵ a pracovala jako dělnice.⁶

Dne 19. září 1925 se Josef oženil s Marií Drahozalovou (narozenou 8. listopadu 1901 Františku a Marii Drahozalovým),

³ Státní oblastní archiv v Praze (dále SOA Praha), Sbírka matrik – farní úřad římskokatolické církve Praha-východ, matrika narozených, kniha Líbeznice č. 22, 1900–1909, fol. 4.; Památník Terezín – Databáze politicky a rasově pronásledovaných osob, věznic gestapa v Malé pevnosti Terezín 1940–1945. Josef Procházka [online]. Dostupné z: <https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/mp-prochazka-josef-5> [citováno 5. 11. 2024].

⁴ SOA Praha, Sbírka matrik – farní úřad římskokatolické církve Praha-východ, matrika narozených, kniha Líbeznice č. 16, 1877–1888, fol. 29.

⁵ SOA Praha, Sbírka matrik – farní úřad římskokatolické církve Mělník, matrika narozených, kniha Kojetice č. 6, 1872–1884, fol. 106.

⁶ SOA Praha, Sbírka matrik, matrika narozených, kniha Líbeznice č. 22, 1900–1909, fol. 4.

kteřá pocházela z Dolního Města u Lipnice nad Sázavou, ale v době sňatku žila na adrese v Pakoměřicích č. 1 nedaleko Líbeznic.⁷

S Marií žil Josef ve svých rodných Líbeznicích v domě č.p. 111 v ulici Na Zvonici.⁸ Z manželství vzešla dcera, ale z dochovaných torzovitých materiálů se nepodařilo tuto informaci ověřit (informace pochází pouze z rodinných vzpomínek). Ze vzpomínek dále víme, že Procházka se svou ženou nežil. Později se seznámil s Marií Sutnarovou, která byla pak jeho družkou až do jeho smrti.

Josef se vyučil pokrývačem a toto řemeslo ho i živilo. Tradice pokrývačství se v Líbeznicích datuje od 17. století (poprvé jsou zmiňováni pokrývači Junkové a Klejzarové). V roce 1901 byl pokrývači Františkem Tesaříkem a Antonínem Novotným založen „*Vzájemně se podporující spolek pokrývačů*“. V té době měl celkem 22 aktivních členů. Jedním z nich byl také Josef Procházka, který působil od roku 1936 jako jednatel spolku.⁹

Procházka, hasič „tělem i duší“, byl velmi činný nejen ve Sboru dobrovolných hasičů Líbeznice,¹⁰ ale také v rámci župy Karlínské č. 95 (kam Líbeznice spadaly), na jejíž valné hromadě byl 8. března 1931 zvolen župním vedoucím dorostu.¹¹ Později stanul v čele ženského odboru. Od března

⁷ SOA Praha, Sbírka matrik – farní úřad římskokatolické církve Praha-východ, matrika oddaných, kniha Líbeznice č. 23, 1915–1929, fol. 170.

⁸ Tamtéž, fol. 170.

⁹ Obecní knihovna Líbeznice, Letopisy obce Líbeznice z roku 1926, sign. 930, s. 152. Dále např.: Státní okresní archiv Praha-venkov se sídlem v Dobřichovicích, fond Podpůrný a vzdělávací spolek pokrývačů Líbeznice (1901–1958).

¹⁰ Sbor dobrovolných hasičů v Líbeznicích byl ustanoven 1. října 1886.

Letopisy obce Líbeznice z roku 1926, s. 159–160.

¹¹ *Věstník hasičské župy Pražské-Demartinho a župy Karlínské* X/1931, č. 1–3, s. 28.

1937 působil jako referent brannosti a od 6. března 1938 vykonával funkci župního jednatele.¹² O tématech brannosti, hasičského dorostu a jeho praktického výcviku či o ženách v hasičství sepsal Procházka nepřeberné množství článků, které publikoval především v periodiku *Hasičské rozhledy*¹³ či ve *Věstníku župy Karlínské č. 95*.¹⁴

Po reorganizaci struktury hasičstva v roce 1939 zanikly tzv. hasičské župy, místo nich byly ustanoveny Okresní hasičské jednoty. Josef Procházka se stal jednatelem v Okresní hasičské jednotě č. 43 Praha-venkov. Tato jednota se dále dělila do jednotlivých obvodů, a do I. obvodu Praha-východ byl jednatelem opět zvolen Josef Procházka.¹⁵ Kromě funkce jednatele vykonával také od 13. září 1942 funkci pobočníka velitele.¹⁶

¹² *Věstník župy Karlínské č. 95 V/1938*, č. 3, s. 28.

¹³ *Hasičské rozhledy* bylo periodikum, které vycházelo v letech 1895–1952. Vydavatelem byla Česká zemská hasičská jednota, od roku 1949 (kdy došlo k reorganizaci a přejmenování hasičských jednot) časopis vydával Svaz československého hasičstva, poté Československý svaz požární ochrany.

¹⁴ Články Josefa Procházky publikované ve dvou uvedených periodikách: Organizace a vedení dorostu a žactva, *Hasičské rozhledy* XXXXI/1935, s. 199 až 201; Výcvik hasičského dorostu, žactva a pasivní obrana, *Hasičské rozhledy* XXXX/1934, s. 352; Náš dorost, *Hasičské rozhledy* XXXVIII/1932, č. 6–7, s. 111; Učte se kázní, *Hasičské rozhledy* XXXVIII/1932, č. 12, s. 253; Výcvik a výchova hasičského dorostu, *Hasičské rozhledy* XXXVIII/1932, č. 16, s. 342–344; Praktický výcvik hasičského dorostu, *Hasičské rozhledy* XXXVIII/1932, č. 24, s. 552–554; Mládež a ženy v hasičství, *Věstník hasičské župy Karlínské č. 95 V/1938*, č. 3, s. 21–22; Dorostenecký odbor, *Věstník hasičské župy Karlínské č. 95 III/1936*, č. 4, s. 32; Technický výcvik odborů žen a dorostu, *Věstník hasičské župy Karlínské č. 95 III/1936*, č. 7, s. 50–51; Brannost v hasičství, *Věstník hasičské župy Karlínské č. 95 V/1938*, č. 1, s. 7.

¹⁵ Viz kapitola Organizace hasičstva od druhé poloviny 19. století do roku 1945.

¹⁶ Viz kapitola Paměti Zdar sabotáží!

Po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava se Procházka scházel s dalšími významnými hasičskými činiteli v restauraci Demínka,¹⁷ kde jednali o možné ilegální činnosti hasičstva. Navázali tak na své aktivity před okupací, kdy si už uvědomovali nebezpečí nacistické hrozby.

Dne 15. prosince 1944 byl Josef Procházka při provádění pokrývačských prací v Provaznické ulici v centru Prahy zatčen protektorátními četníky za odbojovou činnost. Ti ho následně předali v Petschkově paláci do rukou gestapa. Tímto datem začalo Procházkovu několikaměsíční trýznění.

Prošel nechvalně známou věznicí na Pankráci, odkud byl 10. dubna 1945 deportován do Malé pevnosti Terezín. Zde ho nacisté věznili až do osvobození v květnu 1945. V pamětech Procházka detailně popisuje nepředstavitelně surové mučení a celkově život vězňů za zdmi nacistických kriminálů. To je také hlavní důvod, proč jsme chtěli paměti zpřístupnit co nejširší veřejnosti.

Celý příběh Josefa Procházky bohužel nemá šťastný konec. Věznění si vyžádalo svou daň. Po pobytu v nemocnici se vyhublý a s podlomeným zdravím vrátil na počátku června 1945 zpátky do rodných Líbeznic. Zde sepsal své paměti, které dokončil na sklonku roku. Dne 9. dubna 1946 ve svých 45 letech vydechl naposled. Je pohřben v rodinném hrobě své družky Marie Sutnarové v Líbeznicích. Tím se uzavřela Procházкова životní pouť, do jejíž nejtragičtější části teď můžete nahlédnout.

¹⁷ Restaurace Demínka, nacházející se ve Škrétově ulici č. 386/1, Praha 2, byla založena Josefem Demínem roku 1886. V současné době patří mezi nejdéle fungující podniky v Praze.

KOPÁČ, Radim – STANČÍK, Petr: *Praha ožralá*, Praha 2021, s. 194–196.